

Anamaria Beligan

„SCRISUL ESTE PENTRU MINE O MIRACULOASĂ FORMĂ DE COMUNICARE, DE IUBIRE“

Convorbire realizată de Lucia Dărămuș

– Cuvântul își are viața lui, magia lui, fiecare strânge în interiorul lui o poveste din origini, de regulă una încărcată de metaforă. În aventura cărților dumneavoastră s-a întâmplat ca vreo astfel de poveste să vă urmărească, să vă determine scrisul?

– Nu e neapărat vorba de o poveste. Poate fi și un obiect, o persoană, o imagine, în spatele cărora se ascund o multitudine de posibile povești. Se presupune că scriitorul – ca de altfel orice artist – are simțul observației, al curiozității și al fabulației. În acest fel el/ea ne propune o lectură mai atentă, sau mai interesantă a realității. Ba, cu puțin noroc, propune chiar o altă realitate, un fel de narcotic, pe care cititorul îl consumă ca să scape de existența cotidiană, aflată – din ce în ce mai mult! – sub semnul banalului și al iraționalului. Așa cred eu că se întâmplă lucrurile cu scrisul. Aceeași aventură care se repetă ad infinitum. Diferența o constituie amănunțele individuale, circumstanțele istorice etc.

– În ce măsură scrisul dumneavoastră a reușit și reușește să provoace lectorul la un posibil dialog cu textul, să răstoarne chiar așa-zisele adevăruri, impuse de un anumit tip de mentalitate, de o societate?

– Mi-e imposibil să răspund la această întrebare. Răspunsul nu-l poate da decât cititorul.

M-ar interesa opinia dv.

– Care sunt scriitorii dumneavoastră preferați, care, într-un fel sau altul, v-au determinat devenirea ca scriitoare. (Am spus scriitoare și nu scriitor, pentru

că femeia are dreptul la cuvânt deopotrivă ca și bărbatul.)

– Interesantă paranteza dv.! Pe vremea când studiam lingvistica, am învățat că, în limba engleză, substantivele referitoare la profesii trec, în prezent, printr-un proces de neutralizare, în ideea de a elimina derivarea femininului din masculin. Este un efect al feminismului, bineînțeles. De pildă, o actriță hollywoodiană nu mai spune că este *an actress* ci *an actor*. Acest *actor*, neutralizat, se aplică în egală măsură femeilor și bărbaților. Conform acestei logici, ar trebui să folosiți *scriitor*, nu *scriitoare*, tocmai din motivele pe care le invocați. Concluzia: interesant cum aceeași idee poate fi pusă în practică în moduri diametral opuse!

Citesc destul de mult, și am mulți scriitori adorați. Există cei care țin de un Olimp al meu personal, mai presus de vremuri, apoi cei care populează templele, apoi muritorii de rând... Din prima categorie, fac parte Shakespeare, Cervantes, Rabelais, Flaubert, Cehov, Garcia Márquez.... Din a doua: Mario Vargas Llosa, Carlos Fuentes, Vladimir Nabokov, Nina Berberova, Milan Kundera, Salman Rushdie, Amos Oz, Paul Auster, DBC Pierre...

Având în vedere că profesiunea mea de bază este filmul, ar fi de menționat și marii cinești pe care i-am admirat de-a lungul anilor: Orson Welles, Akira Kurosawa, Ingmar Bergman, Andrei Tarkovski, Andrej Wajda, Federico Fellini, Michelangelo Antonioni, Luchino Visconti, François Truffaut, Louis Malle, Billy Wilder. Dintre contemporani: Roman Polanski, Pedro Almodovar, Jean-Pierre Jeunet, Emir Kusturica, frații Cohen, Ang Lee, Jim Jarmusch, Denys Arcand.

– Ce pigmenți ai scrisului trebuie subliniați, marcați mai puternic pentru ca o operă literară să aibă valoare universală, nefiind produsă după rețete de succes care, oricum, nu rezistă timpului?

– Întrucât am trăit întotdeauna sub semnul individualismului, nu-mi place să dau verdicte, să emit reguli etc. Vă pot răspunde doar în măsura în care mi-am format niște opinii strict personale. Să nu uităm că, de altfel, termenul *operă literară de valoare universală* este relativ... Borges îl consideră pe Kafka mediocru, la fel și Nabokov pe Balzac, Kundera nu se dă în vânt după Dostoievski... și așa mai departe.

În ceea ce mă privește, consider că marele test al universalității, al perpetuei relevanțe, este exact ceea ce menționați dv. la punctul doi: provocarea cititorului, răstur-

* Anamaria Beligan s-a născut în România, București. Actualmente locuiește în Melbourne. Este absolventă a liceului de engleză „C. A. Rosetti” și a secției de regie și film a Institutului de Artă Teatrală și Cinematografică „I.L. Caragiale” – 1981. În anul 1982 părăsește România comunistă și, după o perioadă petrecută într-un lagăr german, se îndreaptă spre Australia. Între 1981-1982, până la plecarea din țară, este regizor la Studioul „Alexandru Sahia” din București. În prezent, aflată în Melbourne, este regizor și scenarist, precum și Profesor la Australian Film and Television School Sydney. Publică în diverse reviste din Australia ca: „RePublica”, „Voices”, „Quadrant”, dar și în reviste românești: „Arc”, „Orizont”, „Ramuri”, „Vatra”, „Familia”, „Literaturul”. Este prezentă în antologii românești și australiene. Cărțile autoarei (*Încă un minut cu Monica Vitti*, 1998; *Scrisori către Mona Lisa*, 1999; *Dragostea e un Trabant*, 2003; *mamabena.com*, 2005), prin limbajul alert, prin teme de actualitate – imigrația, dragostea, viața, politicul etc. – desfășurându-se de fiecare dată pe mai multe paliere, incită, cu siguranță, la lectură.

Kovács Zoltán – *Omagiu*

narea înțelepciunii convenționale. De aceea îl admir atât de mult pe Flaubert. Anexa romanului *Bouvard et Pécuchet* este, după mine, cel mai important manifest literar din câte mi-a fost dat să citesc.

– **Un scriitor nu se mulțumește niciodată cu ceea ce a scris. Când lucrează la un proiect i se pare, de regulă, că e cartea vieții lui, însă, după ce sfârșește totul, îl copleșește un dor nerostit după marea carte pe care încă nu a scris-o, dar pe care, potențial, o are în el și spre care tinde. Scriitoarea Anamaria Beligan cum reușește să împlânzească această răzvrătire interioară a cuvintelor încă nerostite, dar care tânjesc să iasă în poveste?**

– Cred că vă referiți la un fel de scriitor ideal, pornit să scrie capodopere. Eu nu vreau decât să împărtășesc niște povești. Nu am ambiții să intru în istorii literare, dicționare, manuale. Scrisul este pentru mine o miraculoasă formă de comunicare, de iubire, nu de cucerire și afirmare. Așadar n-am ce împlânzi! Nu public o pagină dacă nu o îndrăgesc mai întâi, și-mi iubesc toate cărțile așa cum o mamă își iubeste toți copiii.

– **În momentul în care citesc *Tristis* de Ovidius redescopăr starea de exil a ființei, care se află în fiecare dintre noi. Dezrădăcinarea faptică de spațiul în care toți ai noștri locuiesc, de limba în care practic am învățat să cunoaștem lumea, nu o poate simți și nu poate înțelege întreaga dimensiune decât cel care o trăiește. Acest exil este convertit de Anamaria Beligan în creație așa cum s-au petrecut lucrurile cu Ovidius?**

– Mă așteptam să aduceți vorba despre Ovidiu – doar sunteți latinistă, nu? Ceea ce probabil nu știți, însă, este că una din cele mai frumoase cărți despre Ovidiu a fost scrisă de un autor australian. De origine libaneză! E vorba de David Malouf, și de cartea sa *An Imaginary Life*. Quod erat demonstrandum.

Trecând însă în planul realității cotidiene, exilul a ajuns o banalitate în ziua de azi. Conotația metafizică și existențială se estompează din ce în ce mai mult în contextul

globalismului. În plus, să nu uităm că foarte mulți scriitori (inclusiv nemuritorul Caragiale!) s-au autoexilat și se autoexilează, și nu neapărat din motive politice. Uneori e vorba de o nevoie de detașare, sau de înnoire, sau mai știu eu ce... Apoi, cu toate că m-am format în România și continuu să mă implic în cultura țării mele de origine, de când mă știu am detestat naționalismul, sintagme precum *noi* și *ai noștri*. Mă simt bine oriunde există oameni. Cu cât sunt mai străini cu atât am mai multe de aflat de la ei. Și, firește, cu atât adun mai mult material pentru scris și povestit.

– **În ce sens cartea autorului libanez este „una din cele mai frumoase cărți despre Ovidiu“?**

– În sensul că la vremea când am citit-o, acum vreo douăzeci de ani, m-a impresionat și mi-a rămas în suflet. E o carte care nu se poate povesti, ceea ce reprezintă un merit, nu?

– **Povestiți-mi, vă rog, despre hotărârea dumneavoastră de a vă stabili în Australia? Cât a contat elementul politic?**

– Nouăzeci și cinci la sută a contat elementul politic. Am părăsit România în 1982, în plin ceaușism. Nu cred că e nevoie să elaborez. Dar cinci la sută din motivație îl reprezintă acel sentiment difuz pe care l-am avut, încă de copil, că sunt un cetățean al lumii. Trebuia să mă confrunt cu lumea cea mare, lumea de dincolo de tot ceea ce înseamnă sat natal, cămin, confort, previzibil...

– **Spuneți că nouăzeci și cinci la sută a contat factorul politic în decizia dumneavoastră de a pleca din țară. Cum vedeți situația politică din România post revoluționară?**

– Presa e plină până la refuz de discuții, dizertații, analize politice și nu am nimic de adăugat la ce s-a spus deja, de mii de ori. În plus, trăiesc foarte departe de realitatea zilnică a țării mele de baștină, chiar dacă citesc cu regularitate ziarele pe internet. Iar când merg în vizită, elementul afectiv mă împiedică să fiu total obiectivă. Aș prefera să conversăm despre literatură.

– **Această întrebare aduce după ea alta, care se impune prin natura ei. Se vorbește tot mai mult de o integrare europeană. Ce înseamnă acest fenomen din afară, dar și pentru omul de cultură care sunteți?**

– Înseamnă ceva firesc, doar suntem europeni, nu marțieni! Nefiresc a fost să fim în afară.

– **Fiecare scriitor are mai multe șantiere literare în care lucrează. Cum a arătat acesta în cazul cărții *Scrisori către Monalisa*? Romanul din spatele romanului?**

– Aș fi preferat să mă întrebați despre romanul din spatele ultimului meu roman (*mamabena.com*), pentru că îmi e mult mai proaspăt în minte, și pentru că e mai puțin incomod. *Scrisori către Monalisa* se bazează, în mare măsură, pe experiența mea într-un lagăr german de refugiați. În general dureroasă, umilitoare, degradantă, dar, în același timp, o foarte importantă lecție de viață. Mi-au trebuit vreo doisprezece ani ca să pot scrie despre acea perioadă. Ca să privesc înapoi fără amărăciune, ci cu detașare, umor, ba chiar duioșie. Ca să îndepărtez realul, cu tot penibilul său, și să dau de miez, adică de poveste.